

Discursos parlamentarios de Montero Ríos no sexenio democrático (1868-1873)

Margarita Barral Martínez, Emilia García López

EGAP, Santiago, 1997

A Escola Galega de Administración Pública dedicou o ano de 1997 a conmemorar-la figura de don Eugenio Montero Ríos, destacado político e home de leis, nado en Santiago no 1832 e morto en Madrid no 1914. A mesma EGAP organizou un simposio sobre a súa figura, con participación de destacados especialistas do século XIX, como xa se sinalou no número 16 desta mesma revista.

O libro que tratamos agora é froito dun proxecto de investigación dirixido polo catedrático de historia contemporánea Ramón Villares, titulado "Montero Ríos e o seu tempo".

A obra recolle un número significativo de discursos pronunciados polo eminente político galego durante o sexenio democrático (1868-1873). Montero Ríos, que foi definido como "home do sexenio", resultou un dos máis caracterizados protagonistas daquela etapa da historia contemporánea española. Como se di no limiar deste li-

bro “nos dous primeiros anos do sexenio desenvolveuse o esforzo lexislativo máis sistemático e rematado de todo o século XIX e primeira metade do XX e nesta obra lexislativa foi onde quedou reflectida a grande capacidade e traballo intelectual de Montero”. A obra de Montero “contribuíu en boa medida á renovación do panorama xurídico e lexislativo da España dos séculos XIX e XX”.

O libro divídese en tres partes: unha biografía de Montero Ríos, o comentario ós seus discursos e os textos dos propios discursos.

A obra arranca cunhas notas biográficas sobre Montero Ríos, quen é definido como “unha das figuras máis destacables e influentes, na política española e na sociedade galega, do último cuarto do século XIX e primeiros do XX”.

Montero nace en novembro de 1832 no seo dunha familia de clase media baixa. O seu pai era escribán da Audiencia e a súa nai muller de fortes crenzas relixiosas. Ós dez anos ingresa no seminario compostelán, aínda que pronto o abandona. Cursou o bacharelato e licenciouse en dereito e filosofía na Universidade compostelá con brillantes cualificacións. No ano 1858 comeza o doutoramento de dereito en Madrid, que remata ó ano seguinte con premio extraordinario. Por esta época Montero xa tiña varios traballos publicados. Nalgún deles as autoras vén a influencia de tres personalidades galegas: Ramón de la Sagra, Antolín Faraldo e Antonio Romero Ortiz. Respecto do primeiro dos citados, comentan que a súa influencia sobre Montero foi máis hipotética ca real. É este un tema interesante, do que quizais as autoras do traballo deberían proporcionar algún dato máis. Dende case os seus anos de estudante, Montero xa tiña perfilada a súa ideoloxía, os piares da cal foron “o catolicismo, por unha banda e, a liberdade, pola outra, feito que determinou que se convertese nun dos maiores artífices do desenvolvemento do catolicismo liberal en España”.

No 1860 Montero gaña a Cátedra de Disciplina Eclesiástica da Universidade de Oviedo, aínda que ó pouco tempo acada, por permuta, o traslado á Universidade de Santiago. No ano 1864 faise cargo da Cátedra de Historia e Elementos do Dereito Civil Español Común e Foral da Universidade Central e, poucos meses máis tarde consegue a de Institucións de Dereito Canónico na mesma universidade.

En Madrid Montero Ríos dirixirá un coñecido despacho de avogado, aínda que a xuízo das autoras sempre será un “catedrático exemplar dende o punto de vista vocacional, cunha dedicación apaixonada polo ensino”.

Montero naceu á vida política no ano 1868. A súa intervención na elaboración da Constitución de 1869 foi moi destacada. En xullo de 1869 nomeárono subsecretario do Ministerio de Gracia e Xustiza. En xaneiro de 1870, vémolos como ministro do mesmo

ramo. Exerceu, como tal, dúas veces neste ano citado e, outras dúas no 1871 e 1872. Margarita Barral e Emilia García, recollen unha lista de normas legais aparecidas entre 1869 e 1873 das que Montero Ríos foi inspirador.

Durante o sexenio fixo amizade co rei Amadeo de Saboya. Foi un dos primeiros en apoiar a candidatura amadeísta e o último en despedir este rei cando marchou de España. Polas súas propias palabras dedúcese que practicamente desapareceu da vida política entre 1875 e 1881, dedicándose ó seu bufete de avogado.

As autoras cortan neste punto a biografía de Montero Ríos. A pesar de que as coordenadas temporais do libro rematan no ano 1873, último ano do sexenio, quizais fora conveniente que este breve apartado biográfico de Montero chegase ata o final da súa vida.

No seguinte capítulo elaboran un comentario ós discursos de Montero Ríos durante o sexenio. Cun total de 176 intervencións, Montero desenvolverá un traballo considerable no Parlamento.

O labor parlamentario de Montero centrouse especialmente nalgúns temas. Destacan as súas intervencións nos debates sobre as relacións Igrexa-Estado e a liberdade de culto (36 intervencións); sobre o poder xudicial e a codificación lexislativa (22 intervencións); exposicións sobre o debate da Constitución (21 intervencións) e outros temas variados (presupostos, ferrocarril, dereitos individuais, etc.).

Montero conquistou a súa sona de orador durante o sexenio. Aparece definido nesta obra como "orador eficiente que deleitou as Cortes do sexenio". Como di un autor da época, Montero "non entusiasmo, convence; non seduce, ilustra; non fascina, faise escoitar a gusto".

Este capítulo está dividido en tres apartados. No primeiro estúdianse a discusión do proxecto da Constitución de 1869, as relacións Igrexa-Estado, o xuramento da Constitución polo clero e a dotación de culto e clero.

No segundo apartado estúdianse a obra lexislativa de Montero —na que destacan as discusións ó redor do matrimonio civil, do Código penal e das deliberacións sobre o poder xudicial—, a organización ministerial e a última fase do Goberno amadeísta.

No terceiro apartado trátanse temas variados. Hai que sinalar as discusións relativas ó ferrocarril, que tivo grandes repercusións en Galicia; o eco relativo á Internacional da que resalta "as funestas consecuencias que a Internacional podía traer para a orde social". Ó seu xuízo máis que coas baionetas, á Internacional hai que combatela "ilustrando a intelixencia das clases obreiras e educando o seu corazón".

De seguido aparece un apartado denominado "Notas biográficas dos deputados citados". Este apartado debería figurar, quizais,

como anexo ó final do libro. Ademais faltan os datos biográficos dalgúns dos políticos que aparecen citados (v. gr., Posada Herrera, Ríos Rosas, Víctor Pruneda, Moreno Rodríguez, Francisco Riestra, etc.). Cumpriría que este capítulo fose máis exhaustivo; en caso contrario convén explica-lo porqué non se proporcionan eses datos biográficos (o criterio baixo o que se escollen as persoas biografadas ou as carencias de documentación, se as hai, que impiden proporcionar datos sobre os excluídos). Resultaría útil, por outro lado, a inclusión dun índice onomástico.

O terceiro e último capítulo constitúe o groso do libro. Nel recóllense íntegros 43 discursos de Montero Ríos (debates de dictames, discusión de proxectos de leis, contestacións a interpelacións, etc.), que van ordenados cronoloxicamente. Sería desexable que se incluísen algunhas notas a pé de páxina con aclaracións que servisen para *ambienta-los* discursos de don Eugenio.

No último apartado, dedicado á bibliografía, recóllense as principais obras sobre Montero Ríos e a España do seu tempo. No referente ás publicacións periódicas, hai que sinalar que quizais fose interesante incluí-los números utilizados, coa cita das datas respectivas.

Estamos, en suma, perante unha obra interesante e útil, na que aparece recollido un importante material de traballo, que axudará a comprende-lo home e a época na que este desenvolveu o seu relevante labor político e xurídico.

Xosé Luís Mínguez Goyanes

Doutor en historia
Corpo Superior da Administración
da Xunta de Galicia